

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Caput VII. De obligatione Iuramenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](#)

causis civilibus, nemp̄ qui non habent ex masculis quatuordecim annos completos, ex feminis completos duodecim; nam in criminalibus etiam puberes, nisi habeant viginti annos, excludantur. Si quando praeidit puberes, impuberēque admittantur, an sufficient ad torturam, probatio; anque faciant, an solum magnam presumptionem, non est querere: vide Suarium loc.cit. Fagundez l.c. Sanchez lib.3. in Dec. cap.3. Juristas ab illicet citatos.

Secundū, ob sexum repelluntur feminæ: licet in quibusdam admittantur, &c.

Tertū, in peccata multi repelluntur, ut infames, perjurati, &c.

Quartū, ratione solius criminis, homo vilis, inimicus, consanguinei, domesici repelluntur, vide apud citatos, citandōque.

Quinto, ob privilegiū: Sacerdotes, vel Clerici, qui prohibentur jurare in manibus Laici sine licentia sui Prælati, Laici, inquam, ut Superioris, & ut Judicis. Posunt autem jurare in causa fidei, vel ad pargationem delicti, vel cum tertius laeditur dectu probationis, vel ob indemnitatē Ecclesie, vel cum ab excommunicatione absolvuntur, vel in causa propria quoad iuramentum de calunnia, &c. que, & amīliā legē apud citatos, & Farinaceum de testib. q.54. Gomez. c.12. alioisque inter quos sit Bonacina tom.2. dist.10. circa 8. Decal. præcep. q.3. part.3. qui hæc in compendium accuratē redigit.

C A P U T V I .

De Pœnis Perjurij.

1. IN jure Civili valde incertum est, an pena aliqua determinata quoad forum externum pejeranti sit imposita. Quoad forum Conscientia præter peccatum mortale, an in jure Canonico sit aliqua pena eidem inflata queri potest, & nullam esse ipso facto impositam certum sit.

Imponendæ autem sunt tres: Infamia juris: Privatio, seu Kepulso à testificando. Alio pena arbitraria à Judge decernenda: que omnia satis sit innuisse. Legatur Suar. lib.3. de jur. cap.20. Castro Pal. disp.1. de jur. p.11. aliisque ibid.

C A P U T V I I .

De Deobligatione à Juramento.

D eobligari à juramento, Irritatione, Remissione, Dispensatione, seu Relaxatione, Commutatione. Jam de singulis.

S. I. De Irritatione.

1. P reter Deum, qui, quando dicitur in scripturis jurare, (ut Hier. 22. Ecce ego juravi in nomine meo magno, &c.) in copiæ jurare dicitur, cum Superiori non habeat: Christus ut Homo, Angeli, Dæmones, Damnati, Beati, homines viatores jurare possunt, quia Superiorum Deum cognoscunt, qui adhuc ab ipsis in omnibus veritatem potest. Rursus ex hominibus possunt omnes utentes ratione, etiam si inpuberes, cap.1. de delicto, et iuramento: lege Suar. de jur. lib.1. cap.14. num.5. unde & juramento se obligare: heretici item, infidelesque omnes, si modò Atheos excipias, qui ex errore (cum Deum Superiorum non agnoscant) opsum invocare non possunt. Sed hæc, & similia sunt speculativa, quæ vide apud Doctores, Suar. tom.2. de Relig. lib.1. de jur. c.44. lib.2. in Dec. cap.5, alioisque.

2. Illud ad proximam pertinet scire, quinam in judicis admittantur ad iuramentum, qui repelluntur. Primo quod defectum etatis perfectæ repelluntur impuberis in

juramenta emissa sunt de materia subjecta potestati ipsorum, v.g. si servus, filius, uxor, &c. jurent dare alicui pecuniam, vel quid simile, quod afferat detrimentum, & incommode rebus Patri, Viri, &c. poterunt hæc juramenta à Patre, vel Viro, &c. etiam nulla existente causa, rescindi: sic Layman loc.cit. num. 2, aliquid ab ipso cit. Ratio est, quia pecunia, quæ est materia prædicti juramenti, est in Patri, vel Viri potestate, de qua ipsi solum disponere, non alij possunt. Sic etiam Pontifex, vel Episcopus potest irritare juramenta suorum Clericorum de rebus pertinentibus ad sua beneficia, ad suas leges, ad sua statuta, &c. propter eandem rationes. Quod si predicti filius, & servus jurent de suo peculio, quo foris independenter ab alio gaudent; certe non poterunt. Pater, & Dominus, &c. irritare: quia ea pecunia non est sub Patri, Dominice potestate, ac dominio; & illud juramentum non est solum: ut supponimus, Deo praestitum, sed homini.

§. II. De Remissione.

1. *V*ando is, in cuius favorem principaliter conceptum est juramentum, remittit obligationem, seu non acceptat promissionem; dicitur remittere juramentum.

Et quidem id non posse fieri, si juramentum est solo Deo praestitum, non est dubium; posse autem, si homini est praestitum, docet communis, & vera sententia, idque etiam sine causa, cap. 1. de Iure, cap. significativus cens. cap. 2. de spons. Ratio est, quia promissio, quamvis jurata semper tacitam imbibit conditionem: *Si alter vellet acceptare.*

2. Sed quid, si juramentum sit praestitum saltu secundarii, homini, sed principaliter in Dei obsequium? v.g. si quis jure se daturum centum pauperi obsequium paupertatem intuitu paupertatis in Deum: se daturum puerum, ut in opere in Sanctissima Virginis obsequium, poteritne pauper, vel puer etiam sine causa remittere?

Respondeo distinguendum sic esse: Vel in promissione signatus est pauper peculiaris, v.g. Petrus, vel non ita, sed pauper indeterminata. Si signatus nominatus fuit, probabile est posse; si indeterminata, certum mihi est non posse. Ratio prioris dicti est, quia juramentum, ut modus diximus, censetur semper habere tacitam illam conditionem: *Si is, de cuius modo agitur, acceptabit, vel non remitterit: at hoc juramentum dum designat pauperem, licet in Dei obsequium, verè de pauperis commido agit; ergo is poterit remittere.*

Ratio posterioris est, quia tunc nullus pauper jus in illam elemosynam acquirit, sed Deus; & sic ejusmodi juramentum voti rationem inducit; quod non nisi ab habente potestatum, de qua re mox, relaxandum venit.

3. Petes: Si quando ex conventione partium prorogatur terminus juramento forte fixus, critine perjurus, qui alicui rem post illam prorogationem promisam non servet: v.g. si juraisti homini alicui intra mensem aliquid te facultum, & deinde is concedat tibi aliud, mensem prorogationis; hoc alio finito, obligatio sine rem promissam facere ex vi præstiti juramento? Respondeo ita sane: sic Suar. lib. 2. de jur. cap. 3. Sanch. lib. 4. in Dec. c. 55, num. 6. aliquid: quia remansit tota numero obligatio juramento, & solum dilatio fuit quoad tempus. Id tamen evenire in compositione notant Doctores, qui addunt, nisi in principio compromissi conventum sit, terminum posse prorogari ad secundum, v.g. mensem, non esse improbatibile, absoluto primo mense finiri jurisdictionem compromissiorum; atque adeò in secundo mense non adesse amplius juramenti obligationem, nisi de novo emitatur. Ita Suar. loc.cit. n. 14. Sanch. l.c. n. 10. Castro Pal. de jur. p. 14. n. 3.

4. Dubitabis curiosus, An si quis aliquid juret principaliter in solum commodum, v.g. juret se iturum Romanum ad obtinendum beneficium: se, cum sit pauper iturum ad accipientiam elemosynam à divite, & similiam,

ans inquam, possit sibi ipse ejusmodi juramentum remittere, & consequenter Romanum licet non adire, & eleemosynam non recipere etiam sine causa.

Respondeo. Negat Abbas c. quanto de Iure, n. 8. his verbis: *Aut in quantum respicit principaliter commodum hominis, & tunc sine causa Papa remittere non potest; sed cum causa, scilicet tamen, de cuius commodo agitur remittere potest, quod procedit, etiam sine juramentum concernit utilitatem urbisque contrahentium, ut quando aliquis jurem sibi ad invicem aliquid facere; (intellige quando id non fit iniuria divini servitij: sic Escobar in Tract. de leg. §. Hoc sequitur.) Secus pmo, ubi quis simpliciter jureas ad commodum tuum, nam non poterit sibi remittere juramentum, ne autorizet in facto proprio, nec alius poterit remittere eam causa, ut sentit Speculator. Hæc Abbas, quam sententiam sequentes est Suarez lib. 2. de jur. cap. 12. numer. 24. Abbatem tamen non citat.*

5. Sed profecto discrimen non inspicio, cur recipiens juramentum alterius in solum commodum remittere possit, non poterit autem remittere recipiens juramentum suum; & mirabile mihi est Patri juranti se emptum equum, g. r. commodum sui filii, licet non emere, filio remittente patre jureanti se eundem emptum in commodum sui non licere, se volente, commodum illi renuntiare: Puto igitur propter paritatem rationis licet; & nequid est autorizare in facto proprio, sed ita sponte suam utilitatem negligere. Confirmatur, quia supra, cap. 3. 8. num. 49. docimus ex Castro Pal. tom. 5. tract. 14. d. 2. p. 7. §. 2. num. 4. fin. & sequitur Sanchez lib. 3. in Dec. cap. 5. num. 15. juramentum de non vendendo minoris, posse remitti ab ipso jure, quando in utilitate propriam est emulum: ergo & universaliter, in casu nostro, &c.

Post hæc scripta, cum Pater Vincentius Tancreda amicissimus meus, suum utilissimum opus in Suarium de Religione, permanenter meli ostendiser, inveni ipsum hanc sententiam meam contra Scarium hic amplecti. Profecto (ingenue loquor) amicorum ingenia, altero nesciente de altero, in eandem sententiam conspirasse gavisus sum.

§. III. De Relaxatione.

1. *V*ando, qui potestatem habet à juramento subditum absolvit, dicitur dispensare, seu magis propriæ illud relaxare: nam id, quod in materia voti appellatur Dispensatio, hic propria voce vocatur Relaxatio. Porro sua nunc sunt exponentia. Primo, quoniam juramenta. Secundo, à quoniam Superiore. Tertio, ob quas causas relaxari queant. Moneo tamen legenda etiam esse, quæ de dispensatione voti infra dicuntur.

Qua juramenta.

6. Uno verbo, relaxari queunt juramenta omnia soli Deo præstata, quæ diximus cap. 3. §. 3. n. 7. Arag. 2. 2. q. 88. art. 12. d. 3. d. 7. 1. alios citans. Juramenta vero in utilitatem solius hominis præstata, si sint acceptata, à nomine, ne à summo quidem Pontifice (nisi forte dispensationem bonum commune exposceret) dispensantur; immo nec dispensari possit, docet recte Cajetanus 2. 2. q. 89. art. 9. & supra, §. 2. num. 4. docuit Abbas, quia nullus potest suo iure privari, acceptatio autem facit, ut ex iustitia illi debetur, quod juratum est. Dux (in utilitatem solius hominis) nam si fecit, vide mox §. 5. n. 3. & c. 17. de Voto, ibidem citando.

3. Si vero non sint acceptata, etiam si hant juramento publico, & coram testibus, poterit Superior ex causa dispensare, vel commutare. Lege Sanch. in Dec. lib. 4. cap. 41. à n. 6. quia tunc solum adest vinculum Religionis, cui ex causa dispensare concessum est Superioribus, ut mox dicimus: ita Dian. Ledesm. Trullenc. apud Pelizzar, in man. Reg. tract. 8. cap. 3. s. 2. num. 159. contra Sanch. & Suar. ibid. citatos: ut probabiliter accidit in illa.

Cap.VII. De Deobligatione à Iuramento. 131

in iuramentis Deo principaliter, homini autem ministris
principaliter praestitis, de qua re dicit cap. 17. de Voto, di-
cam: & ut certò accidit in juramento per iuriam à la-
mento extorto, & similibus, quia pati modo tunc non
est vinculum justitiae, sed solius Religionis: immo
quoniam solam iuriam sufficientem esse cautam ad dis-
pensationem mox dicemus. An Acceptatio predicta legi-
paci loci: vide tamen fusè apud Merellam s. 1. disp. 1.
cap. à num. 871. & de Notario à num. 885.

A quo:

3. Certum est in Summo Pontifice residere potesta-
tem relaxandi iuramenta; quod enim pertinet ab ho-
mni, huiusque Ecclesie gubernationem, maxime de-
buit in ejus capite redire.

6. Dubitatum primò, An sicuti certum est omnes
Prelatos Ecclesie jurisdictionem habentes (qui sine hi-
cide infra, cap. 16. § 4. numer. 4.) ex communi doctrina
potestate haec potestate respectu suorum subditorum: ita
cum sit dan aliquae iuramenta uni Summo Pontifici
reservata? Respondeo cum Sanchez lib. 8. de mar. dis-
p. 1. s. 7. & lib. 3. in Dec. cap. 5. 4. n. 21. esse probabile dat
iliqua iuramenta afferri autem ad haec dignoscenda han-
nigem: illa iuramenta sunt Pontifici Maximo reser-
vata, que si fuissent voto promissa, ipsum votum ful-
si Summo Pontifici reservatum. Quoniam ergo, ut
infra dicimus, vota Papæ reservata sunt communiter
quaque, neque Calitatis perpetua, Religionis, Trium-
que Pereginationum, Romanæ ad limina Apostolorum,
Compositiane, & Hicrofolymitanæ, quando absolu-
& non sub pena, vel sub conditione sunt emissa; ita
iuramenta his votis, seu promissionibus addita,
Summo Pontifici sunt reservata.

7. Sed certè aliqui docent easam probabilitatem, & tu-
to sola vota de illis esse reservata, sed non iuramenta per-
ficiantia, id est, quæ non adhærent Voto, quale est hoc,
vg. Iuro (non autem voce) me Religionem ingressum:
Ita Layman lib. 4. tract. 3. cap. 1. num. 4. dicentem
putatam esse probabilem a Sanchez lib. 2. in Dec. cap. 19.
num. 6. cit. se ipsum alibi: legere etiam Orlitz. tom. 1. man.
Regist. S. cap. 3. num. 158. favel Boñac. roth. 2. d. 4. de jur.
g. 1. p. 4. num. 9. Ratio est, quia à diverso non fit bon-
illatio; vinculum autem Voti est satis diversum, immo
magis, ex S. Thom. 2. 2. 9. 8. 9. art. 8. quām vinculum solius
iuramenti: ergo, &c. Quare omnia iuramenta, ad qua-
modo num. 1. diximus extendi potestatem Superioris, pos-
sum dispensare Episcopi, eorum Vicarij sicutem ex spe-
ciale mandato, Capitulum, Sede vacante, & omnes,
qui jurisdictione quali Episcopali potiuntur. Lege San-
chez lib. 3. in Dec. cap. 22. à num. 28. & Castro Palauim
t. 3. p. 14. disp. 3. de jurem. p. 4. apud quos etiam habe-
būt; quod fortunæ externum pertinere ad Episcopum lo-
ci, in quo emissum est iuramentum, dispensare iurame-
nta homini praestita, (semper intellige juxta Superioris
dicta, quod vinculum Religionis) sed ita, ut necessa-
rio procedere debet citatio partis; at quando debet
dispensatio fieri in foro conscientiae tantum, non esse
necessariam citationem partis, & tunc dispensationem
pertinere ad Episcopum, in cuius dominio degit iurans,
qui dispensationem postularat.

Praeter illa quinque, alia quedam iuramenta esse refer-
rata docent aliqui, ut Azor. p. 1. lib. 11. cap. 9. q. 4. Sanch.
lib. cap. 19. num. 7. quæ cùm sint rara, hinc transcribere
non est opus.

8. Dubitatur secundò: An qui habent potestatem
dispensandi, vel etiam commutandi in votis, eo ipso in-
tellegitur habere potestatem dispensandi in iuramentis
soli Deo praestitis, sive iuramenta sint voto accessoria,
ut: Voto, & iuro jejunium: sive nequaquam, sed sint
per se tantia, & sine voto, ut: Iuro me cras iurum ad
Templum ad venandum, &c.

Respondeo probabile esse intelligi, tam in potestate
ordinaria, ex Bafli. Pont. lib. 8. de matr. cap. 11. num. 1. aliis-
que, tum in delegata, ex codem à n. 4. Suar. tom. 2. de
Relig. tr. de voto, lib. 6. cap. 14. à num. 19. Sà v. Votum, de
ir. v. voto, num. 59. qualem habere mox dicemus in foto
interno Mendicantes. Ratio est, quia quamvis in rigore
aliquid vinculum voti, aliud iuramenti, quare potes-
tas solvendi unum, non est potestas solvendi aliud: ta-
men quia iuramenta haec pia, seu soli Deo praestita, de
quibus procedit haec doctrina, voti naturam induunt, &
sunt multum voto affinia; existimantur in communi mo-
do loquendi ut vota; ac propterea dans potestatem, seu
privilegium solvendi unum, dare censetur & aliud: eo-
dem modo posse dispensari iuramenta, quæ principa-
liter sunt facta in obsequium DC, licet minus principa-
liter ob utilitatem hominis, sive is acceptavit, sive
non, dicam infra, cap. 17. d. Voto, §. 2.

9. Dubitavit tertio; quisnam habeat ex Religiosis
langu dispensandi, vel etiam commutandi potestatem.
Respondeo, privilegium dispensandi in votis etiam Epis-
copo reservatis (atque adeò in iuramentis soli Deo pte-
stitis, ex probabili opinione, modò num. 7. dicta) Mat-
tinus V. concessi Benedictinorum Confessariis deputatis,
atque adeò omnibus participantibus eorum privile-
gia; sed nobis ex Sociate sic illud restinuit in comp.
priv. v. Dispensatio, §. 10. R.P.N. Cisterciens, hæc facultas
communicatur omnibus Superioribus, & aliis Confessa-
riis, quibus ipsi cam communicant.

10. Privilegium vero commutandi concessum So-
ciati (u id hac occasione advertam) atque adeò par-
ticipantibus ejus privilegia strictius est uno, benignius
in aliis; quām sit prædictum privilegium dispensandi;
concedit enim posse noscos commutare omnia vota, ex-
ceptis illis quinque, & sic est strictius: sed ex Gregorio
XIII. extendit ad vota iurata, dummodo commu-
tatio non fiat in præjudicium tertij, & sic est benignius.
Nec pater Generalis Soc. nobis hoc privilegium com-
mutandi restrinxit, sic enim habet in comp. privil. Soc. v.
Comm. §. 1. Communicatus hæc facultas omnibus Confessa-
riis approbat juxta Conc. Trid.

11. Qui de iuramento homini praestito, in iis casi-
bus, in quibus posse diximus num. 7. & 8. Episcopos,
concediturn id relaxari posse ab iis, qui habent privi-
legium circa vota iurata, hoc est, à Religiosis participan-
tibus privilegia Soc.

Respondeo Negat Sanchez lib. 1. de mar. dis. 3. 2. num. 17.
quia iuramenta haec sola, que homini praestantur, nec
sunt vota, nec voti rationem induunt. Sed certè probabi-
lisimum est commutari à prædictis posse. Ita Trullench.
Ledesma, aliique cum Pellizz. t. 2. Man. Reg. tract. 8. c. 3.
num. 159. Ratio est, quia dans privilegium commutandi
vota iurata, concedi commutari possit duo vincula voti,
& iuramenti: ergo non est, cur negemus, concedam
esse, posse illos commutare, quando adest unum dum-
taxat vinculum id est iuramentum. Quid enim tollit,
vel addit illa coniunctio cum voto, si aquæ fit sine ter-
tij prædicione? Atque hinc fit, ut in casibus, in quibus
tertius propter turpitudinem iurias, metus, dolis, &c.
& in casibus, in quibus tertius nondum acceptavit, (unde
jus ex iustitia nondum acquisivit) possit hinc privile-
giatus ejusmodi iuramenta commutare: quia tunc co-
mutatio nullo modo est in prædicione juris, quod ve-
re tertius habeat, ad quam commutationem privilegium
extendit (ut modò diximus) Gregorius XIII.

12. Verum, poteruntne hæc etiam dispensare? Re-
spondeo cum in facultate dispensandi solum detur potes-
tas circa vota, ut modò notavimus, non vero circa
Vota

Vota jurata, difficilior est resolutio: nam propterea aliqui probabilitate negant, cum Sanchez lib. 8. de marim. disp. 1. tom. 2. apud Pell. l.c. num. 135. Dico tamen cum Suar. lib. 6. de voto, cap. 14. num. 6. citante Arag. Vivaldum, Rodr. & alios, probabile esse posse; & quidem, ut semper loquuntur, in foro interno. Ratio est super taeta, quia, cum haec juramenta, quamvis homini praestita, vinculum justitiae, ut supponimus, non involvant, habent solum vinculum ex vi Religionis, quod aequiparatur vinculo voti, immo, quod in rigorinis est, quam voti vinculum; atque adeo qui hoc voti vinculum dissolvere potest, non est negandum posse & illud. Nec obstat, quod, si ita esset, frustra Gregorius XII. potestatem commutandi vota extendisset ad vota jurata; non obstat, inquam, quia id factum est ad majorem conscientiam securitatem, ad scrupulos examendos, & prius, qui contraria sententiam sequuntur, ut alibi in similis docimus.

13. An civilis potestas aliquo tandem modo possit relaxare juramenta, vide apud Layman, lib. 4. tract. 3. c. 9. num. 9. & Doctores sup. cit. cap. 3. §. 5. numer. 5. lit. D. aliosque ab ipso laudatos. Illud solem noto, si quando quis jurat aliquid in praedictum Superiorum, etiam secularis, posse hunc Superiorum remittere eiusmodi juramentum, seu potius illud non acceptare. Jurat quis, v.g. se non acceptaturum Officium Capitanei: potest Superior illum cogere, & post coactiōnem; poterit si non obstante iuramento, acceptare: quia juramentum illud non potuit praeddicare potestati Superioris. Puto tamen, non posse post illud Officium acceptatum, aliud sine nova coactione acceptare: quia illa non fuit iuramenti relaxatio, quam non potest secularis expedire, sed fuit solum, pro illa vice, sua potestatis usurpatione: an nihilominus acceptare sit culpa solum levis, dixi supra, cap. 3. §. 3. num. 10. cum Fagundez.

Ob quas causas.

4. Certum est adesse debere causam dispensandi, secūs irrita erit, & nulla relaxatio, etiam si à Summo Pontifice feratur: ita S.Thom. 2.2. quæst. 88. art. 8. Abbas cap. quano, de jurejur. n. 8. alisque (excipe, nisi sit in materia ipsi relaxanti omnino subiecta, ut diximus §. 1. m. 1.) Ratio est, quia Summus Pontifex in legibus ab ipso latit validè quidem sine causa ideo dispensat (quidquid sit, an aliquando illicitè) quia ex ab ipso liberè dependeat a vinculum voti, & juramenti ab ipso non dependet, cum de jure natura sit, vota & juramenta Deo esse redditio: ergo non poterit validè sine causa dispensare, siquidem ipse dum dispensat, id facit nomine, & ex parte Dei: Deus autem relaxationem temerariam, & fine causa ratam habere nequaquam potest.

15. Difficultas igitur sola superest in explicandis his causis, que sunt sufficietes ad hoc, ut Superior relaxet juramenta homini praestita in iis casibus, quos posse, supra diximus; nam de causis pro juramentis soli Deo praestitis, seu quando solum urget vinculum Religionis, inquam infra, §. 4. num. 12. & colligitor ex dendicis suis cap. 16. §. 4. num. 10.

16. Adsex reguli solent. Primo, quando adest turpitudo ex parte extortus, juramentum, ut accidit, quando juramentum metu, vi, dolo extortum fuit: ipsa enim injuria sufficientissimam causam præbet relaxandi. Et quidem, si metus sit gravis, poterit ab Episcopo etiam in foro externo relaxari: si levis, solum in foro conscientiae: lege Sanchibique cit. lib. 3. in Dec. cap. 21. à num. 6. Secundo, quando adest dubium, an juramentum valeat. Vide Covarr. Regul. peccatum 2. p. §. 3. n. 7. initio; Vinc. Tancred. lib. 4. de marim. disp. 20. num. 7. Tercio, quando adest dubium, an cedat in injustam lesionem tertij. Quartò, quando est dubium, an ex observatione juramenti renascatur occasio, seu periculum peccandi: Quinto, quando juramentum est temerare, inconsideratè, vel ex ira dolorisve perturbatione factum; & in his quidem solviur

effectum agendi à Superiori vinculum Religionis: at rema et videndum apud Judices, an jus Justitiae favet alterutri ex partibus. Recepit autem id potest à Superiori fieri, quia pertinet ad Ecclesiam providerere, ne jurans vexetur iniuste: Castro Pal. tom. 3. disp. 3. de jur. p. 3. n. 4.

Dicitur igitur quando est dubium (quia non raro in predictis, quando res est, certa, nullum est, nec indigne relaxatio, iuramentum quale est, si turpitudo sit ex parte materie, iurata, si iuramentum cedat in iustum tertii detrimentum, &c. ut ex supradictis constat.

17. Sed quid agendum, quando causa dispensandi adest quidem; sed omnibus expensis, non est omnino sufficiens: Respondeo cum Sanch. lib. 3. in Dec. c. 19. n. 4. tunc interim scindam esse communationem, de qua mox, & infra, cum de voto: hoc est, non esse absolute iuramentum remittendum, sed loco rei per iuramentum promissa esse aliquid boni operis injungendum juranti, magis, & minus juxta insufficientiam causæ, non mathematicè, sed morali modo prudenter expendendam, v.g. si certa, & gravis causa dispensandi iuramentum de semel fejundo: absoluere Superior relaxet: si autem causa est mediocris, ita relaxet, ut obliget jurantem ad aliquam, v.g. orationem recitandam; putat Coronam Beatae Virginis, vel Officium Defunctorum, vel unu Miserere, &c. iuxta proportionem insufficientie causæ, &c.

§. I V. De Commutatione.

1. Vando loco rei iuramento promisse substituiatur: & habente potestatem aliud opus honestum, dicere iuramentum commutari. Potest autem substitui vel opus bonum majus, vel æquale, vel minus: & circa hac quæsumus, quis commutare possit, quæ iuramenta, ob quas causas.

Quis.

2. Non solum Pontifex, & Episcopus, ceteraque, iuxta dicenda cap. 16. §. 4. num. 4. jurisdictione Episcopali fructus, sed etiam Confessarij, quibus id concessum est per privilegia, ut per occasionem diximus §. præcedens num. 10. sub hoc numeri discriminis, quod Pontifex potest ea omnia, quæ supr. §. 3. num. 5. diximus, ipsum relaxare posse: at Episcopus restriktior est hoc potestas, iuxta ibidem dicta. Rursus Pontifex, & Episcopus, quia hanc potestatem ordinariam habent, possunt illam alii delegare: quam non possunt Confessarij, quia solum sunt Delegati. Denique iidem Confessarij solum quod forum internum: potest relaxare, & Episcopus, etiam quod exteriorum.

3. Omnes autem, qui possunt dispensare, possunt & commutare: non contra, quia dispensare est maius, quam commutare: cui autem conceditur maius concedit & minus in eo majori contentum, cum tamen cui minus conceditur, non concedatur maius.

4. Dubitatur hic primo, An Confessarij electi per Bullam Cruciatæ possint iuramenta commutare: Ratio dubitandi est, quia Bulla solum concedit commutationem votorum, de juramentis autem ne verbum quidem. Respondeo tamen posse iuramenta soli Deo praestitæ, quia solum afferunt vinculum Religionis: sic Franciscus Bardi in Bulla Cruciatæ, p. 2. art. 7. cap. 1. f. 1. o. alioque ibid. cit. Ratio est, quia hæc aequiparantur votis, ut supr. §. 3. num. 8. diximus, & probat fuisse Suarez lib. 6. de voto cap. 14. n. 11.

5. Dubitatur secundum, An ipse jurans, aliquando possit sibi etiam sine causa commutare dictum iuramentum soli Deo praestitum. Respondeo, posse in opus melius: sic Tol. Val. Bon. Sanch. alioque apud Castro Pal. tom. 3. tract. 14. disp. 3. p. 1. n. 6. Ratio est, quia non dicitur promissum infringere, qui in melius illud commutat: ita Abbas communiter receptus apud Sylv. v. iuramentum 5. quæst. 6. Azot. tom. 1. lib. 10. cap. 10. q. 1. Immò probabile etiam est, in opus æquale: ita Bonac. tom. 2. disp. 4.

Cap. VII. De Deobligatione à Iuramento. 133

1. p. 17. n. 1. citans Val. Reginald. Sà, aliosque, & nos
sunt, cùm de commutatio[n]e voti : quia tunc redditur
Deo, quod illi gratum est, ips[us]que opus æqualis,
vel melioris bonitatis satis causa sufficiens est commu-
tatio[n]. In minus nullo modo potest, quia ad hoc requiri-
tur potestas jurisdictionis, ut mox n. 17. dicam, & infra,
cùm de commutatione voti.

Dixi (juramentum soli Deo præstatum) nam non ita
in juramento homini principaliter factis, quia non æquè
gutum est homini bonum æquale, vel melius: nam pro-
pria in eadem specifica forma, quæ res promittitur, est
juramentum implendum à jurante. Sed de hac re iterum
autem, cùm de voto recurret sermo cap. 16. §. 5. à num. 5.
cap. 17. ubi consilium quoddam affectum de juramento
homini minus principaliter facto, sive acceptato, sive
non acceptato.

Quæ Juramenta.

6. Omnia ea, quæ possunt à Superiori habente po-
tentiam relaxari, multò magis possunt ab eodem commu-
tari: vide que dixi. §. precedente, n. 2. Solùm igitur h[ic]
querendum est, an iuramento penalis, & conditiona-
ta possint commutari ab Episcopo, vel privilegiatis,
etiam sine materia Summo Pontifici reservata: sed
quia nos sup. §. 3. n. 7. probabile putimus, illa quæ
iuramenta per se stantia non esse reservata, ideo maledic
magis relevata non erunt, quando sunt conditionalia,
vel penalia; quare poterunt à prædictis commutari.

Ob quæ causas.

7. Ut superior possit iuramenta homini præstata com-
mutare, sufficient ex ēdem caute, quæ sufficiunt ad dispen-
sandum, §. precedente: & illæ, illisque sub conditionibus
requiriunt h[ic], que ibi. Us autem conquentur h[ic]
iuramenta soli Deo facta, que votis, ut saepe dictum est,
æquivalent, quos ponderis cause requirantur, h[ic] superest
leviter explicandum.

8. Præmitto autem primo, licet posse ab habente po-
tentiam commutari iuramentum, non solùm in bonum
majus, vel æquale, sed etiam in licet existente causa, ut mox
n. 11. dicimus minus, aque hoc regulariter esse licitum,
quoniam habet quis potestatem commutandi vota, vel
iuramenta: ita Arag. 1. q. 88. art. 12. citans Cordub. in
summa de casib[us] 189. & 190. Tol. Sà, Less. Sayrus, aliquie
apud Sanchez mor. citand. n. 1. Ratio est, quia alioquin illa
potestas frustatoria esset, nam, ut commutetur vo-
tu[m], vel iuramentum in bonum majus, sufficit probabili-
te propria authoritas, ut modò diximus n. 7. quare, si fa-
cilius comunitandi aliquid tribuit, tribuit in minus. Ade
aliqua iura apud eundem Arag. addit. & ipsam præsum.

9. Scio Sanchez lib. 4. in Dec. c. 50. n. 4. & alios omnes
vole, ut commutatio etiam ab habente potestatem
semper debet expediri, vel in æquale, vel in quasi aqua-
le, quæ commutatio ex D. Thoma in 4. d[icitu]r. 38. q. 1. art. 4.
q[ui]b[us] v[er]o, in corpore, &c. veluti contractus inter commu-
tationem nomine Dei, & votentem: at contractus permis-
sionis debet æquitatem habere. Sed fortasse Sanchez
meli[or]git non posse ita in minus, ut moraliter æquivalat
dispensationi: non enim est licita commutatio, si jeju-
num, & commutatur in unum Aye: fateor enim de-
bet auctiue aliquam proportionem inter rem juratam, &
materiam suppositam, ne scilicet commutatio in dispensa-
tionem, quæ majorē requiri potest, transeat: id
quod videtur Sanchez notasse per illud (quasi) Ad ratio-
num ex Divo Thoma patet responsio, quia in mero con-
tractu permissionis non intercedit potestas jurisdictionis,
ut intercedit in casu nostro, nam propter ea aliquid
posse est casu nostro concedendum.

10. Præmitto secundò, ut fiat licet & validè commu-
tatio in majus, nullam requiri causam & in æquale satis-
ficiem, cùm ipsa bonitas operis causa sit sufficiens: ita
Car. Pal. tom. 3. d. 2. de votis, p. 15. n. 7. & 8. at ut fiat in

minus requiri causam, ita, ut nec licet, nec validè sine
causa expediatur ita Sanchez lib. 4. in Dec. c. 19. n. 4. Ratio
est, quia tunc admisceretur aliqua dispensatio, ad quam
semper requiri causam supra diximus.

11. Dicitum est num. 8. (ab habente potestatem) quia
nullus potest sibi ipsi in minus commutare suum votum
Deo præstitum. Ratio est erienda ex dictis, nam ad
hanc intercedetur aliqua dispensatio, quo non potest
oriri, nisi ab habente jurisdictionem: at nemo ex se ipso
habet in se jurisdictionem, quæ requirit superioritatem
in aliis, &c.

12. His positis, cause ad commutandum ad tres re-
ducuntur. Primo, si res promissa sit redditus illicita, vel
inutilis. Secundo, si ex parte votantis, seu jurantis reddi-
ta sit difficultas, seu incommoda, ut si supervenient infi-
mitas, vel imbecillitas, &c. Tertio, si magis bono com-
muni expedit, ut non impleatur tale votum, seu juramen-
tum. Alia huc pertinentia dicemus, cùm de commutatio-
ne voti; adem enim est voti, & hujus iuramenti ratio, ut
nimis saepe dictum est.

§. V. De materia subrogata iuramento.

1. **Q**ui non obseruat illud, in quod suum iuramentum
commutatum legitime fuit, estne perjurus? Respon-
deo, non fore perjurum, quia rem subrogatam nec
juravit, nec, ut suppono, illam sub novo iuramento ac-
ceptavit: ita Less. lib. 2. c. 42. n. 57. Trull. lib. 2. in Det. d. 33.
n. 7. Bon. tom. 2. d[icitu]r. 4. de jur. q. 1. p. 17. n. 13. citans Suar. &
Sanchez.

Tenebitur ergo solùm ex pacto quoad rem illam loco
materie jurate præstandam consentit. Unde res subro-
gata gravis erit, graviter contra factum peccabit: Quod
si levis, etiam si loco gravis rei jurata supposita fuerit,
puto probabile esse leviter peccatum. Id quod mihi
persuadet paritas sumpta penitentia sacramentalis,
qua si levis sit, licet pro peccatis gravibus imposta, non
obligat ex probabili opinione, in nostro opusculo de Confess.
lib. c. 1. §. 2. n. 5. nisi leviter.

2. Illud adverte: ab omnitem materiam subrogatam
voto, peccati contra votum: quia ex eo, quod quia accep-
tit materiam subrogatam in voti commutationem,
consentit promittere Deo illam servare; atque adeo con-
sentit transferri vinculum Religionis, quod erat in mate-
ria voti, in materiam subrogatam, vide infra, c. 16. §. 6.

3. **U**bi citatus Sanchez: in quod in casu iuramenti, ut
iuramentum est, non ita se habet; quia non statim ac
promitto aliquid facere, id sub iuramento censeor pro-
mittere. Ita Less. loc. cit.

Alia spectantia ad materiam subrogatam, dicentur
infra, cap. 16. §. 4. n. 35. & §. 7.

§. IV. Soluio aliquorum casuum huc pertinenientium.

1. **E**x dictis operi pretrum erit, sequentes solutiones
prædictas deducit. Petrus votivit, & juravit paupe-
rem puellam, nullam determinando, se ducaturum. Fran-
ciscus votivit item, sed sine iuramento. Antonius votivit
item duoxat, sed sine voto, & nulla adhuc acceptatio
ab aliqua certa pueri facta est. Qui potest hæc dispen-
sare, vel commutare? Dico tum Episcopum in utroque
foro, tum in foro interno te privilegium, seu Confessa-
rium delegatum posse, cùm causa, ut semper supponi-
mus, dispensare, vel certè commutare juxta privilegium,
qua gaudes. Ratio est erienda ex probabilitate dictis §. 3.
n. 2. quia haec sive Vota, sive iuramenta, solùm continent
vinculum Religionis.

2. Rufus, Petrus juravit Berta pueræ matrimo-
nium, quæ nondum acceptavit. Franciscus idem jura-
vit eidem, quæ jam acceptavit. Antonius votivit, & jura-
vit idem eidem acceptanti. Martinus votivit, & juravit
idem & eidem non acceptanti; quisham dispensabit, vel
commutabit? Dico Episcopum, & te privilegium dis-
pensare, vel juxta tua privilegia commutare posse primo,

M. &

134 Explicationis Decalogi Lib. III.

& quarto, id est, Petro, & Martino; quia cum non sunt juramenta vera acceptata, solum continent vinculum Religionis, ad quod Episcoporum, & privilegia eorum potestas extenditur.

Aliis vero duobus, secundo, & tertio, id est, Francisco, & Antonio, dico neminem posse. Ratio est, quia haec sunt vota, vel juramenta emissa principaliter, ut supponimus, in commodum tertij acceptatis; ad qua nec Episcopi, nec Delegati potestas, quae est ad ea, quae in locum Dei obsequium praestantur, extendit. re ipso enim, quo sunt acceptata, nec intervenit injuria ex parte recipientis; involvunt vinculum iustitiae, quod solvere nulla authoritas valet, nisi ob bonum publicum, &c.

3. Denique Petrus propter amorem Dei vovit, iuravitque puellam inopem indeterminatè duorum (supponamus hoc votum esse validum) de quo tam dicant infra, c. 15, §. 3, n. 4.) mox determinata Berta id manifestavit, quia acceptavit promissionem. Antonius pari modo vovit, iuravitque eleemosynam alicui pauperi, seu Ecclesiae, nullam signando, erogatum; mox determinatum pauperem, seu Ecclesiam acceptantem elegit: queritur, an Petrus possit aliam puellam inopem ducere, & Antonius alteri pauperi ab electa eza stipem clargiri? Rursus, qui dispensare in his, vel committare valeat?

Dico, posse Petrum, quantum est ex vi juramentis, vel voti, aliam ducere; & Antonium alteri stipem erogare. Ita Sanch. lib. 4, in Deco. 41, n. 14. Castro tom. 3, tr. de Voto, disp. 1, c. 16, num. 7. Ratio est, quia cum haec promissiones non nisi Deo directe sint, non possunt praedita Berta, & Ecclesia dici legitimè acceptare; acceptata enim legitimè aliquis id, quod illi promittitur: nunc vero nihil ipsis promissum fuit: et ideo si acceptant, illegitimè, & nulliter acceptant. Hic ergo casus est longè diversus, ab eo, quem posuimus modo §. 3, n. 2, in quo vobis, vel juramentum emissum supponitur solum in hominis commodum, atque hunc legitimè acceptare, propter eandem rationem, in utroque foro poterunt dicta juramenta ab Episcopo, vel in foro conscientia à privilegiato dispensari, seu commutari, perinde ac cetera solum retinenda vinculum Religionis, de quibus dictum est supra. Si juramentum, vel votum sit principaliter in obsequium Dei, sed minus principaliter in commodum hominis, etiam determinati, isque acceptaverit; dicam cap. 17. de Voto, §. 2.

4. Dixi (quantum est ex vi juramento, vel voti) nam Petrus sponsalia cum dicta Berta iniisset, requeritur causa ex Doctribus apud Sanch. 4, de mar. lib. 1, ad d. 55, explicata, ad ea dissolvens, aliisque ducendum. Pari modo, si Antonius, quando elegit dictum illum pauperem, vel Ecclesiam, se principaliter in commodum ipsorum nova iura promissionem illis acceptantibus obligasset: esset in alio casu, in quo est legitima jam acceptatio, ubi dispensare, ut saepe docuimus, nullus potest. Nam si principaliter fuisset in obsequium Dei; & minus principaliter in ipsum utilitatem, jam promisi ne dicatur, cum de Voto, cap. 17, §. 2.

CAPUT VIII.

De Adjuratione Juramento affini.

§. I. De Adjuratione in universum.

1. **S**i quis ita obtestetur: *Hoc presta per amorem, quem ad Deum, Sanctis, tuo Patri genis: Per vitam tuam, per vitam Patris tuu hoc agere.* Item si si te quis terreat aliquid imperando: *In virtute Dei, vel Sanctorum, in nomine Regis, id gere, dicetur te adjurare.* Adjuratio igitur non est juramentum, nec deprecatione: *Sic Suar. Sanch. Castro, l. mox cit. aliquis, sed imprecatio, seu iussio per aliquam rem dantem moraliter, hoc est, in conceptu hominum ipsi imprecationi, seu iussioni vim.* Et quidem si per Deum, vel per ea, qua ad Deum pertinent, exhibetur, est actus Religionis Latriæ; si per Virginem, Hyperdulia, si per San-

ctos, Dulic; si per homines, erit actus politia, humana, que imprecationis;

2. Hinc ictus primò, omnes creaturas adjurari posse, omnes, inquam, que iussione, imprecatione, percipiunt, quales sunt Rationales? Irrationalia tamen, impropriæ; quatenus Deo obedientiam physicè præstant, adjurantur; *Vt si mons dicatur a Sancto viro: In nomine Christi, sic transfer te in alium locum; quo pacto vere Deus adjuratur, ut sciaret in te afflatur.*

3. Vides secundò, adjuratum ex vi solius adjurationis nequam obligari ad rem piaſſim, quia adjuratio est tantum inducta ad indicendam majorem quandam reverentiam, vel timorem ipsi persona adjurata, non videt ad indicendam obligationem, qualem inducit memoratioi juramenti facti, vel obedientie votum, præceptum. Ne autem temere contra virtutem Religionis exercetur adjuratio, requirit eisdem proportionaliter comites, quos Juramentum: nempe Veritatem, Justitiam, Iudicium.

Veritas.

4. Hæc consistit in eo, quod non fiat adjuratio per falsos Deos, v.g. per Satyrum, per Jovem, &c. vel per eum, cui non debatur reverentia, v.g. per Luciferum, per dæmones, &c. quibus modis peccatum esse mortale non est dubium.

Constitit etiam in eo, quod non intermisceatur aliquod in adjuratione mendacium; ut si quis occulitus diversum elemosynam petat, ut pauper, propter amorem Dei; At peccatum est mortaliter: Respondeo, sive hic peccet contra justitiam, sive non item, de qua re alibi, certè non peccat, nisi venialiter contra Religionem: ita Sanc. lib. 2, in dec. 42, n. 5, citans recte Suarium, quia inducere alium ad praestandum bonum, erit cum fictione, & mendacio levius, ut hic supponitur, non est gravis Dei irreverentia. Neque enim punc assūmitus Deus ad iniquitatē patrandam, ut contendit Castro, l. 3, tr. 14, d. sp. 4, de adjur. p. 1, n. 5, immixtus citans Suarium: assūmit enim ob bonum actum faciendum ex parte dantis elemosynam, licet, quia ex parte recipientis est actus bonus non sit, aliqua committatur, nempe venialis irreverentia. Non esse autem mendacium leve, est miraculus ad fidem alliceret, suo loco docebitur.

Injustitia.

5. Hæc consistit in eo, ut non petatur, nisi res justa, & honesta. Ita Sanch. Castro Pal. l. c. aliquæ. Quare si quis per Deum, vel Sanctos, etiam sicut in illis, adjurat quemque ad consultendum peccatum mortale, præter ipsius mortaliter in propriâ materia, mortaliter peccat contra Religionem; si ad committendum veniale, venialiter: quia ibi gravis, hic levis est irreverentia: At si per hominem, v.g. per vitam Patris, amici consanguinei, adjurat quis ad patrandum sive mortale, sive veniale peccatum, non addit alium peccatum præter peccatum, quod petat, quia ex hac adjuratione non transfertur culpa præter peccatum in aliam speciem.

Indicium.

6. Hoc in eo constitit, ut adhibeat modus discretus, & prudens. Ita Suar. lib. 4, de Inv. qui est de Adjurate, cap. 4, n. 9, & 11, quare non decet passim, & sine occasione per Dei, & Sanctorum nomen aliquem adjurare: esset enim culpa, sed certè venialis, sicut est juramentum verum, quod sine consideratione in vanam emititur. Kursus, ne adjuretur Deus, & Sancti imperativè, nec dæmon deprecative, quia ut patet, essent mortalia peccata: nec homo subditus, imperativè, quod esset mortale, si injustitia, quæ ipsi fieret sic imperando, esset gravis: venialis, si modica. Irrationalia, sive imperativè, sive deprecative, eo modo propriè, ac si intelligeret, adjurare, vanum certè est, & consequenter veniale; potest tamen aliquando mortale, & superstitiosum esse, si fieret

ex